

ДАХНОВА

Олена Євгенівна
elenadakhnova@gmail.com

УДК 336.146

БЛОКОНЬ

Світлана Іванівна

РОЛЬ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ
РОЗВИТКУ РЕГІОНІВTHE ROLE OF LOCAL BUDGETS'
REVENUE IN THE SOCIO-ECONOMIC
DEVELOPMENT OF REGIONSк.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університетустудент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університету

У статті проаналізована частка доходів державного та місцевих бюджетів у ВВП та співвідношення доходів державного та місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України. За результатами дослідження визначено роль доходів місцевих бюджетів в соціально-економічному розвитку регіонів та їх місце у бюджетній системі України.

В статье проанализирована доля доходов государственного и местных бюджетов в ВВП и соотношение доходов государственного и местных бюджетов в сводном бюджете Украины. По результатам исследования определена роль доходов местных бюджетов в социально-экономическом развитии регионов и их место в бюджетной системе Украины.

In the article the share of revenue of the state and local budgets in GDP and the ratio of revenues of state and local budgets in the consolidated budget of Ukraine are analyzed. According to the results of the research the role of local budget revenues in the social and economic development of the regions and their place in the budgetary system of Ukraine are determined.

Ключові слова: доходи бюджету, місцевий бюджет, державний бюджет, зведений бюджет, ВВП

Ключевые слова: доходы бюджета, местный бюджет, государственный бюджет, сводный бюджет, ВВП

Key words: budget revenues, local budget, state budget, consolidated budget, GDP

ВСТУП

Вивченню проблем формування дохідної бази місцевих бюджетів присвячено праці багатьох вітчизняних вчених: І.М. Лопушинського, І.О. Луніної, Л.В. Панасюк, Ю.М. Проценко, Л.В. Фещенко, І.О. Цимбалюк, та ін. Незважаючи на значні роботи науковців з питань формування дохідної бази місцевих бюджетів, у зв'язку зі змінами, що відбуваються в процесі децентралізації бюджетної системи України, існує необхідність подальшого дослідження цього питання.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні ролі доходів місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку регіонів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною і методологічною основою статті виступають дослідження вітчизняних фахівців у бюджетній галузі, а також звітність Державної казначейської служби України. При проведенні дослідження використані методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Бюджетним кодексом України визначено, що доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [2].

Система доходів місцевих бюджетів України побудована з урахуванням необхідності забезпечення державного та місцевих бюджетів відповідними ресурсами для виконання своїх видаткових повноважень. За кожним рівнем бюджету закріплені джерела доходів, які розподіляються на ті, що повністю надходять до відповідних бюджетів та ті, які зараховуються до державного та місцевих бюджетів відповідно до встановлених нормативів. Окремі особливості справляння та зарахування певних видів доходів також можуть визначатися законом про Державний бюджет на відповідний рік.

Найбільш чисельною ланкою бюджетної системи у кожній країні є місцеві бюджети; в Україні нараховується більше одинадцяти тисяч місцевих бюджетів [1, с. 87]. Для аналізу ролі місцевих бюджетів в соціально-економічному розвитку регіонів та їх місця у бюджетній системі України потрібні їх кількісна та якісна характеристика. Про співвідношення місцевих бюджетів із макроекономічними показниками, передусім із валовим внутрішнім продуктом (ВВП), свідчать дані табл. 1.

Проаналізувавши табл. 1 можна зробити висновки про те, що за 2012-2016 рр. через місцеві бюджети перерозподілялася незначна частина ВВП. Причому до 2015 р. спостерігалася тенденція до зменшення обсягів перерозподілу ВВП через місцеві бюджети. Однак у 2016 р. питома вага доходів місцевих бюджетів у ВВП збільшилась до 15,36%, або на 0,48%.

Питома вага доходів державного та місцевих бюджетів у ВВП за 2012-2016 рр.

[розраховано за даними [3, 4]]

Показник	2012	2013	2014	2015	2016
ВВП, млн. грн.	1408889	1454931	1566728	1979458	2383182
Доходи Державного бюджету, млн. грн.	346054	339227	357084	534695	616283
Доходи місцевих бюджетів, млн. грн.	225273	221019	231702	294460	366143
Питома вага доходів Державного бюджету у ВВП, %	24,56	23,32	22,79	27,01	25,86
Питома вага доходів місцевих бюджетів у ВВП, %	15,99	15,19	14,79	14,88	15,36

Якщо розглянути динаміку частки доходів Державного бюджету в перерозподілі ВВП за той же період, видно, що через Державний бюджет перерозподілялася майже четверта частина ВВП. За досліджуваний період спостерігалася аналогічна тенденція до зменшення обсягів перерозподілу ВВП через державний бюджет. За 2012-2016 рр. відбувалися незначні коливання (в межах 1-2 %) в сторону збільшення – зменшення. Максимальна питома вага доходів Державного бюджету у ВВП була у 2015 р., а мінімальна у 2014 р.. Це пов'язано із змінами в державному регулюванні розподілу доходів між різними ланками бюджетної системи та свідчить про посилення держав-

ного впливу на процес мобілізації коштів та розподіл між різними рівнями влади.

Загальна динаміка питомої ваги доходів державного та місцевих бюджетів у ВВП продемонстрована на рис. 1.

Важливим при оцінці ролі місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку регіонів є аналіз співвідношення доходів Державного та місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України (табл. 2).

Для наочного уявлення про співвідношення доходів Державного та місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України за даними табл. 2 складемо діаграму (рис. 2).

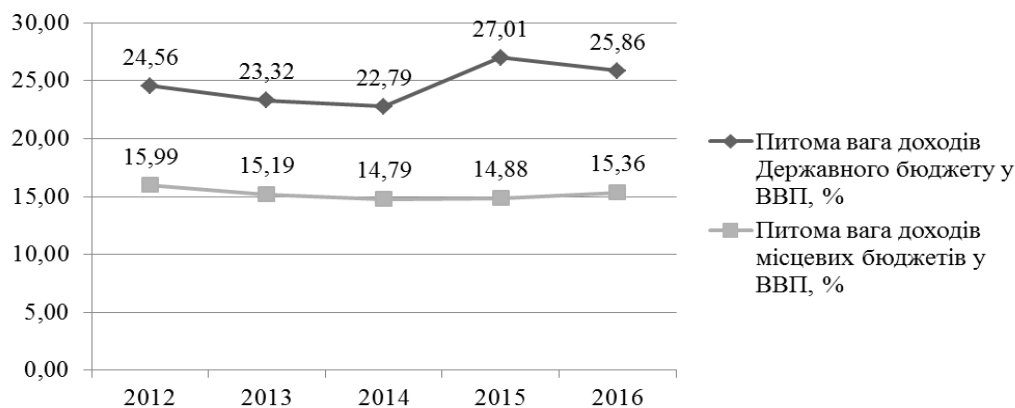

Рис. 1. Динаміка питомої ваги доходів державного та місцевих бюджетів у ВВП за 2012-2016 рр.

Співвідношення доходів державного та місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України за 2012-2016 рр.

[розраховано за даними [3]]

Показник	2012	2013	2014	2015	2016
Доходи Зведеного бюджету, млн. грн.	571327	560246	588786	829155	982426
Доходи Державного бюджету, млн. грн.	346054	339227	357084	534695	616283
Доходи місцевих бюджетів, млн. грн.	225273	221019	231702	294460	366143
Питома вага доходів Державного бюджету у зведеному бюджеті, %	60,57	60,55	60,65	64,49	62,73
Питома вага доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті, %	39,43	39,45	39,35	35,51	37,27

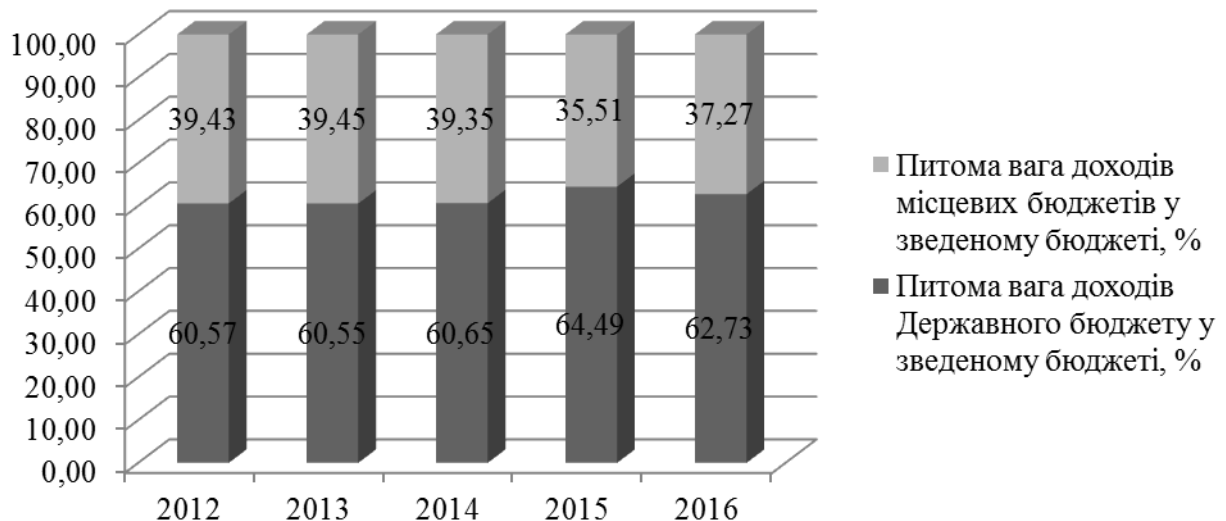

Рис. 2. Питома вага доходів Державного та місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України за 2012-2016 рр.

Наведені дані свідчать, що протягом досліджуваного періоду спостерігається надмірна централізація бюджетних ресурсів і звуження фінансових можливостей органів місцевого самоврядування. Це має негативні наслідки, адже затримується розвиток регіонів, оскільки за рахунок місцевих бюджетів здійснюється фінансування народногосподарської та соціально-культурної сфер діяльності регіонів.

ВИСНОВКИ

В сучасних економічних умовах місцеві органи влади мають забезпечувати комплексний розвиток території, пропорційний розвиток виробничої і невиробничої сфери на підвідомчій території. Це вимагає розширення і зміцнення фінансової бази регіональних органів влади.

Проведене дослідження свідчить, що питання децентралізації бюджетної системи України на теперішній час є дуже важливим, так як коливання частки перерозподілу ВВП через Державний та місцеві бюджети відбувається приблизно однаковими темпами. І хоча деякі позитивні зрушення в цьому напрямку вже зроблені, необхідність пошуку оптимального варіанту співвідношення між державними та місцевими бюджетами залишається актуальним. Зміцнення фінан-

сової незалежності органів місцевого самоврядування – пріоритетне завдання політики децентралізації державних фінансів України. Самоврядні ланки економіки повинні мати нормальні умови для господарської діяльності та бути зацікавленими в ефективному використанні усіх видів ресурсів, а місцеві влади – у стабільному економічному зростанні.

Список використаних джерел

1. Батажок С.Г. Доходи місцевих бюджетів як основа фінансової незалежності органів місцевого самоврядування // Формування ринкових відносин в Україні. 2016. – №2(177). – С. 86-92.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI; із змінами та оновленнями // База даних «Законодавство України». – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>
3. Державна казначейська служба України. Офіційний веб-сайт. Режим доступу: www.treasury.gov.ua
4. Державна служба статистики. Офіційний веб-сайт. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
5. Проценко Ю.М. Проблеми формування дохідної бази місцевих бюджетів // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2016. – Том 15. Вип. 1(32). – С. 230-240.